

Svenska kungatal : tal till rikets ständer av Gustav Vasa, Gustav II Adolf och Gustaf III

Bonnier
1914

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
  - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
  - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
  - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

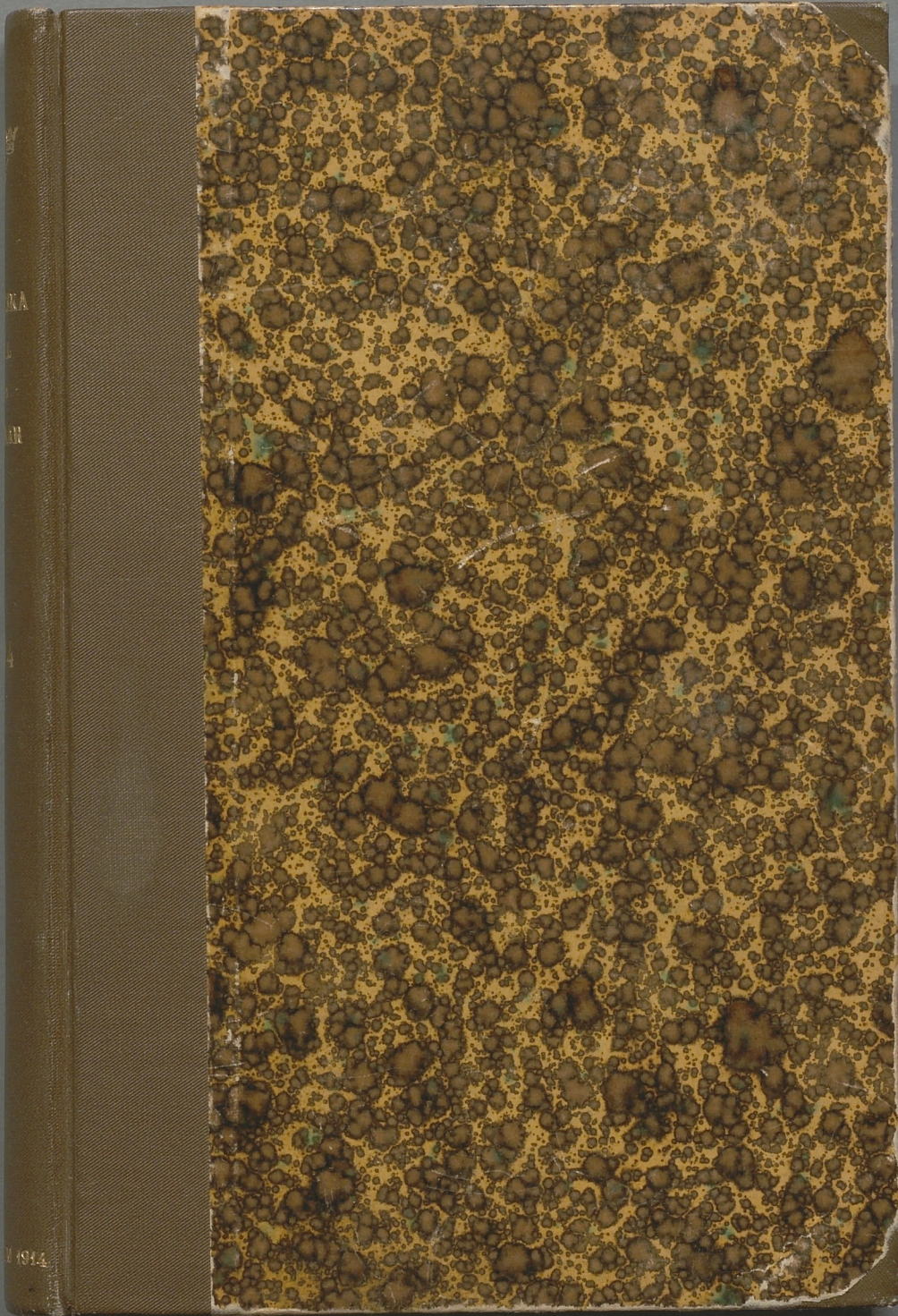
Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

5

NA

R

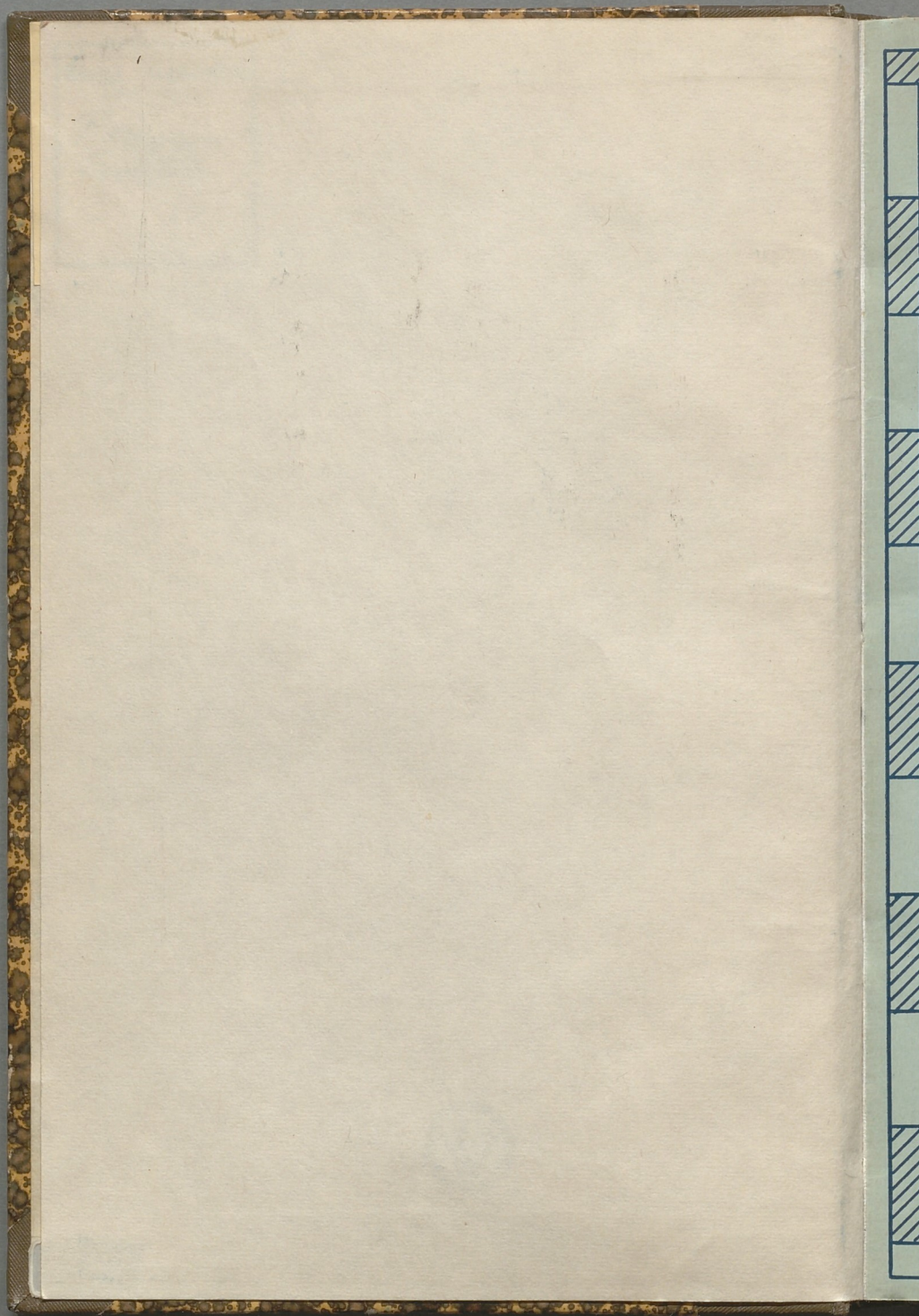
1814

Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

*Polygr.
Saml.*

CEMICKES
BOKBINDERI
STOCKHOLM

10492

Svenska Tal och Tankar

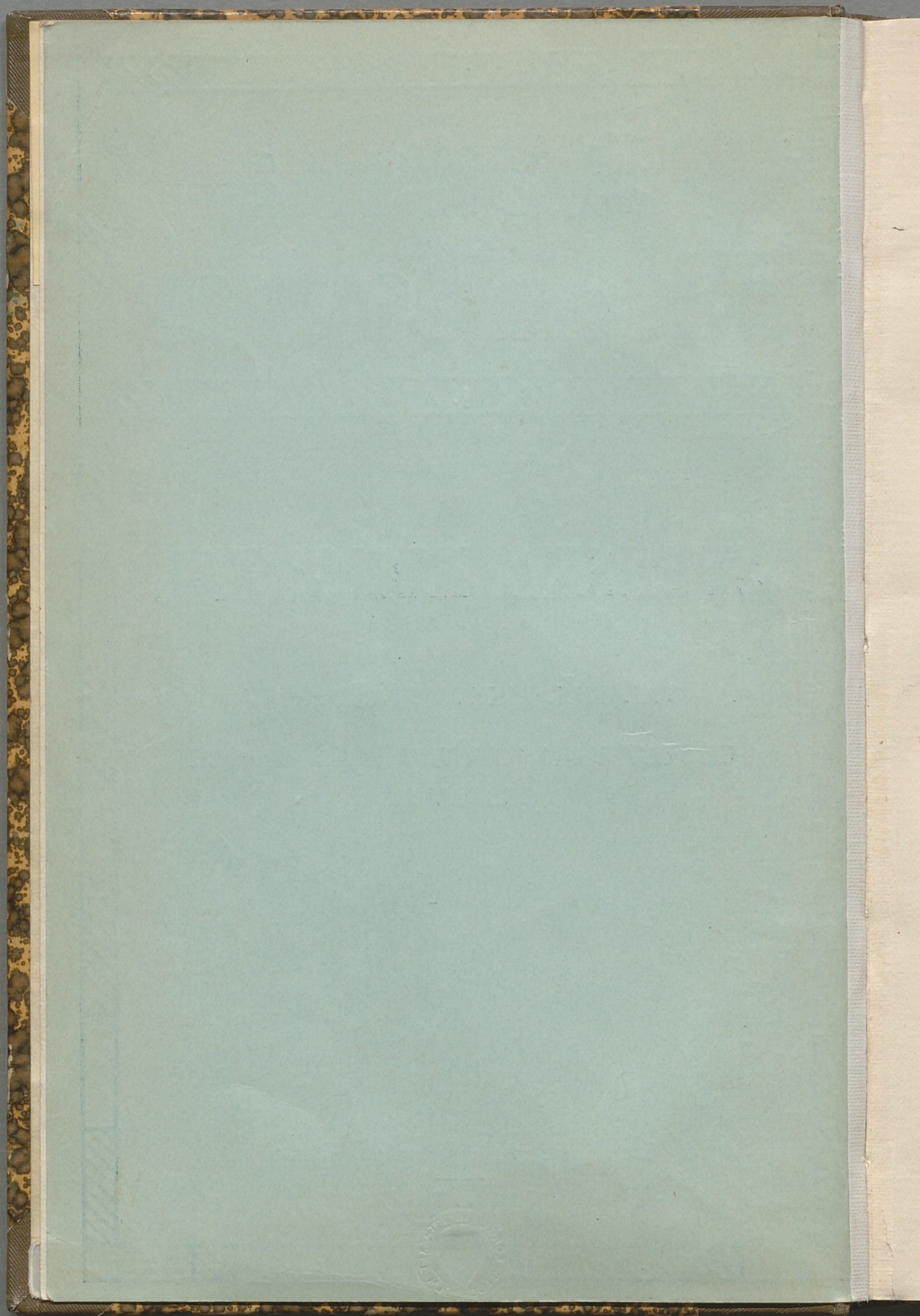
SVENSKA KUNGATAL

TAL TILL RIKETS STÄNDER AV
GUSTAV VASA, GUSTAV II ADOLF OCH
GUSTAV III

STOCKHOLM, ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Pris 50 öre.

SVENSKA TAL OCH TANKAR. 1.

SVENSKA KUNGATAL

TAL TILL RIKETS STÄNDER AV
GUSTAV VASA, GUSTAV II ADOLF OCH
GUSTAV III

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1914

Gustav Vasas tal till rikets ständer i Västerås 1527.

Enligt Peder Svarts berättelse utbröt konungen, då biskop Brask å biskoparnas och Ture Jönsson Tre Rosor å rådets och adelns vägnar avvisade hans framställningar, i följande ord:

Ther på haver icke jag lust att vara eder koning. Allt hade jag förmodat mig annen svar utav eder. Nu kan jag icke förundra, att allmogen är galen, bevisandes mig all olydighet, harm och förtret, efter jag förnimmer, the hava sköna tillskyndare. Få the icke regn, tå skylla the mig, få the icke solskin, tå göra the lika så, händer them hård år, hunger och pestilentia eller vad thet kan vara, måste allt jag bära upp skullene, likasom the icke visste thet jag är en människia och ingen Gud. Thenne äre och tacken att jag genom store hjärtans sorg och bekymber förskaffade här in i landet så mykin spannemåle, råg och malt ifrån främmande land, på thet thetta fattige Svenska folket icke skulle gå then ymka utöver, att de skulle så jämmerliga svälta ihjäl. Men jag må arbeta på edart bästa så mykit jag kan och förmå antingen i andeliga eller världsliga saker, jag haver dock intet annat vänta till lön, än att

I såge gärna yxen såte i huvudet på mig, men I vilje icke själve hålla i skaffet. Sådana löen och sådane bedrövelse, kunde jag väl umbäre så väl som en av eder. Vilket jag allt måtte draga (ja, mera arbete och besväringar, än någre av eder vet utav eller förstå kan, både i utländska och inländska saker, för thet jag skall heta vara edert huvud). I vele nu sättia mig över huvudet både munkar och präster och allehånde påvans kreatur, ändock vi have föga beställa med hans höga biskoper eller andre. Uti en summa sagt, I vilje alle döma och mästra mig. Och I have korat mig här till eder koning. Men ho kan på sådana skäl vara eder koning? Jag tänker, att den värsta i helvetet skall icke vilja görat, än sider någer människia. Så veter, runt av sagt, att jag vill nu intet vara edart hovit och koning. Jag säger mig slätt ther av med, och jag låter mig till frids, att I må kora ther till vad god man eder synes. Kunnen I then bekomma, som i alle måtto och alltid kan vara eder allom till gätinat, gärna såge jag thet. Varer så förtänkte, att lösa mig redeliga ut här av riket. Först betalandes mig av var then slaka jag här åger fasta jordetörvor. Sedan vad jag haver kostat uppå riket av mitt eget. Så vill jag lova eder, jag vill draga min kos utur riket och aldrig någon tid mera komma här in igen till thetta osköniga, vanartoga och otacksamma mitt fädernesland.

Gustav Vasas tal till rikets ständer år 1560.

I Peder Svarts äre- och likpredikan vid konungens begravning refereras delar av dennes avskedstal till ständerna på följande sätt:

Käre gode svenske män, I sen väl, att jag nu står här i ett kungligt palats, men oss bör icke förgätit hava, att för 40 år sedan syntes detta för alla människors ögon omöjligt, när jag gick i skog och skjul, klädd i en vadmalsklut, drack vatten och åt ymkeliga. Men denna förändring var jag för ringa till att uträtta. Ty bekänner jag, att den himmelske barmhärtige Gud har det underliga själv uträttat, som ofta plägar taga en ringa makt och slå neder höga förböljande hjärtan med, han som tog den ringa ynglingen konung David, som var sin faders fåravaktare, och gav honom seger mot den stora och väldiga Goliat, upphöjandes ock sedan samma David till kungligt stånd och ära. Alltså har ock Gud mig ovärdig man härtill lycksaligen hulptit och det icke för min skull utan för eder skull, I gode svenske, på det att I av hjärtat skulle veta honom en evig tacksägelse.

Ytterligare sade konungen:

Käre gode svenske män, ehuru jag har stått eder före, beder jag, att I hållet till godo. Är något gott uträttat, då har Gud det gjort. Tacker honom därför. Men om någon brist och fel ha varit i denna framlidna tid i regementet, att allting äre icke så drivne så rätt och så väl som dem borde, då vill jag gärna bedas före: görer för Guds skull och förlåter mig det. Dock skall Gud vara mitt vittne, att icke är det skett av arghet eller motvillighet utan av mänsklig svaghet, att jag icke har kunnat eller förmått bättre görat.

Gustav II Adolfs tal till ständerna vid riksdagens slut år 1614.

The nödigaste ärender, såsom thenna tid kräver, haver Jag Eder proponerat och föreställa låtit. Alldenstund the äre av Eder nu väl delibererade och endräkteligen beslutne således, att Jag orsak haver, Eder alle sampteligen och synnerligen såväl högre som lägre ständer till thet högsta käriligen och gunsteligen till att tacke, och efter nu såvitt med saken är kommit, att thes Gudi ske lov, att[!] thet är allt till en önskelig ända och beslut råkat, så alldenstund thetta beslut är tillsammans förbundet och går mestedels ut på fäderneslandsens välfärd och stillhet, så haver Jag ock för thes viktighet skuld (såsom Eder ock tillförende kungjort är) föresatt mig (var Gud täckes) uppå the orter till att förfoga, ther Jag med egen närvaro sådan nyttig, ja ock berömblic sak thes bätter kan befordra och i verket ställa. Och efter thet Jag för thessa lägenheter skuld på någon tid tillgörande måste vistas avsides här uti riket, så vill Jag E. K:t käriligen bidit hava, att E. K:t uppå sin sida, sedan ock att I alla sampteligen och synnerligen var uti sin

stad ville hjälpa till att god sämja och endräkt ibland alla ständer måtte hållen bliva. Ty igenom endräkt och sämja växa och sig förkovra understundom väl the smerste och ringaste land och regementen, efter såsom själva förfarenheten, så ock historiernes läsande oss thet undervisa, lära och berätta, och therav varda våra fiender försakade oss till att frukta, och alltså thes lättare bevekta till fred med oss till att träda, efter them tå all hoppning oss till att övervinna avskurin är: therigenom kan ock omsider thetta vårt av sig komna fädernesland respirera och till krafter igen komma. Ja, Jag vill förtiga, vad nytta endräkt skaffar uti själva regementet: gör hon icke överheten en lust hos then farliga och tunga regementsbördan till att vistas? hon lättar ock märkeligen oket för undersåtarne, så att the med itt gott hjärta och itt fritt mod göra och prestera, vad the efter lagen pliktige och skyllige äre theras regenter och herrar. Igenom theras samdräktighet förfaller och sönderslites alla uppdyktade lögner och skvaller, såsom av vrångvisa människor, ja snarast att kalla lantlöpare och skälmar, som sig ther med födan förtjäna, utsprängt bliver, vilket under tiden försaker missförstånd och ovilja emellan överheten och undersåtare, understundom ock emellom själva ständerne, varutav sedan lätteligen kan komma uppror, tvedräkt och skilliaktighet, vilken sedan mestedels degenererar till all Polities

högsta fördärv och sorgelige undergång. Sådant till att förekomma vill Jag av E. K:t och Eder käriligen och gunsteligen hava begärat, thet E. K:t och I (var några sådana finnas kunde) them ingaledes lida villen, utan heller hjälpa till, att sådana måga straffade och av daga tagne varda. Thernäst länder till alla gemene ständer min gunstige begäran, att när the var och en hem till sitt kommandes varder, att the tå alla the saker, såsom på thenna nu (thes Gudi ske ära) lyckelig håldna och beslutna riksdag av mig uti en god välmening till mitt fäderneslands välfärd föreställte äre, således ock för theras medbröder, som hemma finnas, uttyda, såsom the av mig föreställte äre, såsom ock ther hos förmana, styrka och råda, att thetta, som på thenna lovlige riksdag samptyckt och beslutet är, av them oryggeligen och obrottsligen skall hållit varda.

Och efter thet alla saker av H. M:t min älskelige Fru Moder på H. K. Hertig Carl Philips vägnar, av E. K. och Eder alla samptligen övervägade och slutne äre, så kan Jag icke något mera besinna, såsom efter thenna tids lägenhet skulle kunna restera, thet synnerlig kunde av nöden vara E. K:t och Eder på thenna tid med till att bemöda: utan allena vill Jag E. K:t och Eder käriligen och gunsteligen hava förmanat, att var sig kunde hända och tilldraga, att alle the saker, såsom således här beslutne äre, icke

såsom önskeligit vore, kunde hava sin framgång, heller ock i verket ställas, heller ock, att Gud then högste icke behagade, att vi med våra grannar till fred och rolighet komma skulle, och Jag uppå itt sådant fall fädernesriket till försvar någon hjälp av riket begära måste, att thå var och en, efter såsom han pliktig är, mig och sitt fädernesland efter råd och ämne hjälper och bispringer.

Gustav II Adolfs tal till ständerna den 26 augusti 1617 om freden med Ryssland.

Jag kan icke underlåta med mindre, än thet Jag E. K. och Eder måste tillkännagiva den store och härlige seger, som Gud allsvåldig haver oss förlänt emot Ryssen, och den härlige fred, som ther uppå följd är, efter thet att man är pliktig Herrans vår Guds gåvor och välgärningar högt att upphäva och hans under, som han gör på människiobarn, honom till lov förkunna.

Så är ock denna sak väl värd ibland Guds under till att räknas. Förty vad kunde vara härligare, än att vi have tillbakadrivit denne vår mäktige granne, med vilken vi i förledne tider hava vistats likasom av ålder uti en oviss tillstånd och farlig lägenhet, och honom ther hän bragt, thet han haver måst till evig tid släppa de rovhus, therutur han oss tillförende beskadat haver, och nu bliva (i thenna Guds nåde) från oss skild med sjögar, moras och strömmar, varutöver han icke så lättelig kan komma och oss skada tillfoga. Fordom haver hans nära naboeskap skadat oss, fördenskull det han haver varit

oss närbelägen och gränsat med största delen av de land, som på den sidan havet liggia; haver eljest där brede vid haft bekvämliga och båtrike strömmar, såsom hava sin ursprung långt in uti hans bäste och folkrikeste land, therigenom han sin makt lätteligen haver kunnat sambla, och sedan med strömmen neder åt i lättaste mak oss på halsen föra. Detta förutan haver hans gränsande med oss icke allenast uti krigstider varit fördärvelig, utan ock uti fredstider fast förtretlig, efter varken herre eller undersåtare hava uti själva beslutne freden kunnat bo i säker- och trygghet för ryssens överfallande, vilket honom här i denna seger är förtagit.

Och är sannerlig denne seger icke den ringaste Guds välgärning, som Gud oss och vårt fäderneslands regemente i framflupne tider gjort och bevist haver, och särdeles högt till att skatta, efter ty intet kan vara härligare och yppare än thet, att vi have avtvungit (för rättvis orsak skull) från vår fiende Ryssen så många härlige land och fasta slott, ja den fienden Ryssen, som haver alltid glorigerat av the stora och vitt begrepne land, ther över han en herre är. Och är, sanningen att säja, icke utan, efter hans landmärke räckia ifrån Östersjön i Norra sjön, och tädan in uti thet Kaspiske havet sig sträckia, fattas ock icke mycket emellan hans gräns och thet Svarta eller Medelhavet, varutav var och en, som världenes beskrivning sett haver, lätteligen kan avtaga hans

lands storlek, efter han således kan med rätta rosa därav, thet han en rådande herre är över en stor del av Europa och Asia, the förnämste världenes delar. Hans makt är icke till förakta, ty desse hans land haver varit och än äro uppfyllte med stor adel, mycket bönder och folkrike städer, vilket han som oftast haver låtit se genom de märkelige stora härar, som han till fält fört haver. Boris Gudanow haver detta låtit påskina, när han först till regementet uti Ryssland kom, tå han säjes hava samblat $\frac{m}{1500}$ * man, på det han Tartaren skrämma och sig till ära ther till komma skulle, att han fred av honom tiggia måste. The ohyggelige store fältläger, som han mot oss fört haver, behöves icke till att framtäljas, efter mången i dag lever, som dem själver sett haver. Denne hans stora makt styrker icke litet the väl belägne sjögar och floder, som hans land igenom flyta, alldenstund han uti kort tid sin makt, som vid Kaspiske havet belägen är, kan uppå det lättaste uppför floden Wolgan och utför strömmen Welock till Östersjön föra, uppför Dvinen och Thannaim kan han sin makt ock lätteligen utur alla kvarter av sitt rike tillsammans sambla, vilket allt icke allena hans makt beviser, och haver hans näste grannar bragt därtill, att de honom fruktat hava, utan ock jämväl andra, som fjärran nock hava ifrån honom bott och belägne varit. Sådan fruktan haver sig icke för-

* D. v. s. 1,500,000. Enligt en annan uppteckning 200,000.

orsakat av någon fåfång räddhåga, som de haver burit för hans stora makt, utan ock fördenskull, att ock själva lyckan honom fogade, thet han så många land och konungariken betvang och intog, thet om the try Tartariske riken, Siberien, Kassen, Astrakan ännu i dag vittnesbörd bära. Sevirske landen, som förr till Påland lydde, kunna det ock ej neka, alldenstund de än i dag av Ryssen besittias. All denna förenämbde stora makt, goda lägenhet och önskade lycka haver förorsakat hans stora mod, högfärd och det han ingen sin lika skattade: ja således det han icke hade skolat kunna i förtiden tro, thet Svirges makt, Svenske mäns frejd och mandom hade skolat kunnat (genom Guds nådes bistånd) honom dährän tvinga, det han en sådan fred skulle med oss ingå, som nu, dess Gudi lov, skett är. Denna seger, säger jag, (som Gud oss i så måtto givit haver) haver den nytta och gagn med sig, att vi härefter varda de Ryssar här utinnan föredragne, och haver denne lycko, som vi över dem bekommit hava, tillägnat oss all deras förra beröm, som de av många övervundne nationer på sig dragit hava, och thet äntå yppare är, att the hava måst thes triumf till evigvarande åminnelse lämna oss the fästningar Iwanogrod, Jama, Coporie, Nöteborg, Käxholm med deras vittbegrepne land och län, uti denna senaste nu, dess Gudi lov, väl överståndne och beslutne fredshandel.

Ja, thet är ock icke ringare till att skatta, att vi genom denna fästningars belägenhet nu kunna uti Finland och Estland icke allenast uti fredstider, utan ock väl vid uppenbare fejde-tider säkre och trygge bo för Ryssarnes infall. Finland är nu skilt ved Ryssland igenom den stora Laduga sjön, och är väl så brett över honom såsom havet kan vara emellan Sverige och Aland eller emellan Estland och Nyland, där än här till dags ingen Polack haver tort överkomma. Så förhoppas jag till Gud, att det ock skall Ryssen här efter bliva svårt över denna bäcken att hoppa eller springa, och var han än, det Gud avvände, ther över komme, skulle dock, näst Guds makt, the fästningar, Kåholm och Nöteborg, som både av byggning och natur väl befäste äro, them väl en stund upphålla och passen in uti Finland förtaga. Estland skyddar Narven och Iwanogrod, där till den strida och breda Narviska ån, som sitt ursprung tager utur den sköna sjön Peibas, var över till att komma och icke så lättelig ske kan. Narven och Iwanogrod äro icke heller lätteligen intagne, och them förutan varder ingen krigsman gärna över Narviske ån dragandes. Så äro ock igenom denne victorie och fred, som däruppå följt haver, icke allenast de gamle Sveriges rikets råmärken i så måtto försäkrade vordne, utan ock de, som nu genom Guds nåde där till vundne äro, ty thet Wotskepetiniske land varder på tre sidor friat

med Österhavet, Laduga och Peibas sjögar och där det landfast är med Ryssland, ther ärret befästat med väldiga, stora och sumpige moras, som Sveriges och Ryssens land skilja. Käckholms län eller Karelen befriar ock Laduga sjön en god del, det andra där av stöter in på fjällen, där ingen någon här föra kan. Och synes alltså lika som själva Gud genom naturen hade i denna victorie velat befria oss för vår falske granne Ryssen. Tvärt emot igen haver Gud givit oss bättre lägenhet honom till att bekriga, var, det Gud avvände, åter igen med honom krigas måste. Oss är nu upplåtit dörren genom den strömmen Nyen, till att föra skepp och lådior upp för Laduga sjön och den Nougårdske strömmen Wolck allt in till Nougårds portar, i lika måtto uppför Sweri- ån uti den sjön Ognega och in uti Anegiske landet, till i så måtto bekriga hela den Nougårdiske landsände, vilken en av de bästa är i Ryssland, och därtill med sedan alla Ryssens Norrland. Jag vill förtiga den lägenhet, som vi hava, fältläger till att föra för den stora och vitt begrepna stad Pleskov, tit man bekvämligen kan föra alla de nödtorfter, som till ett fält behöves, på den Narviske ån och sjön Peibas och andra desslikes lägenheter, som här sig icke skicka till att framställa. Desse lägenheter haver fienden förr haft och på förbenämnde strömmar kunnat med lådior överfara hela den Finska skärgård, vilket honom icke utan besvär hade stått

till att hindra, efterty han hade makt, mång tusende lådior åstad att komma, så att det hade varit vådelig, att icke hela Finland hade stått i fara. Men igenom Guds nåde är honom thet nu förment, alldenstund han icke med en båt (sedan mer) utan vår goda vilja i Östersjön komma kan. Nöteborg ligger mitt uti Nyen, Iwanogrod och Narven liggia på var sin sida om Narviske ån, således att de honom det väl förtaga kunna.

Därnäst haver vårt kära fädernesland icke allenast den önskelige säkerhets nytto och stora beröm av denna frid, utan ock det, att Sveriges krona och dess konungar nu kunna efter Guds försyn bjuda och föreskriva det som de billigt finna uti den Narviske handling. Vad inpass oss av Ryssen uti vår olägenhet i then vår rättighet till handelen skett är, kan mången ännu minnas: man haver för samma handlingsrättighet skull icke visst, huru länge man av Ryssarne oanfäktat och obekrigat skulle bliva; man haver ock haft mycken träta för den rättighet skull med andra främmande nationer, som sig hava låtit förtryta, det vi dem någorlunda sätt och vis, efter vilket de handelen nyttja skulle, hava velat föreskriva, ther om sig flere gånger store trätor i förlupne tider förorsakat haver — thet är allt klart till att se av kong Erik den fjortondes, Johan then tredjes och Karl den IX:s, min älskelige Herrfaders och förfäders regementstider; vilket i denna seger och freds beslut är av vägen taget,

och i den staden igen upplåtit våre städer med deras köp- och handelsmän god lägenhet, all den Ryske handel (som många städer hava uppbyggt, till flor bragt och med folk besatt) allena på sig att draga, där av de stor vinst och förkovring hava kunna. Dem står ock nu fritt att driva sin handel genom Ryssland, så vitt de vilja i världen. Ther kan them ock icke felas något avtog, som man det kallar, på deras gods och varor, alldenstund Ryssland därpå icke någon överflödighet, för denna tids lägenhet skull, hava kan. Och måste otvivelaktigt följa, att våra städer genom denna fred och then handling, som them therigenom varder till buds ständandes, mycket varda tillväxandes.

Dessförutan varder ock av desse land riksens drätsel mäktig nyttighet havandes, ty de äro av en stor fruktsamhet, och finnes uti them icke mycket ofruktbart land, inge berg eller sandige hedar. Thet är av Gudi väl begåvat med åker och äng, med mulbet till överflödighet, med fiskerike floder och sjögar, och ther som skogar äro för thenne framfarne och mångårige orolighet skull uppvuxne, tå äro the uppfyllte med mångehanda slags vilddjur, vilkas skinn mycket kostelige äro. I så måtto, att ther Gud tackes freden förläna, tå varder thet landet och thess märkelige inkomster kronones ingäld mycket förökandes. Jag vill här icke omtala the stora summor, som en liklig och ringa tull skall kunna

draga, när handeln av allt Ryssland igenom these land gå måste. Eljest kunna these land icke allenast förmera städerna och mycket förbättra kronones ränta, utan ock var och en treven undersåtares villkor och lägenhet; ty I utav adel och I andre, som frie gods till att hava begären, vad trängiens I här, riven och slitens om incka få gårdar? Drager tit till these land och röjer eder så stora gods, som eder själv lyster och vars och ens makt tillåter! Jag skall eder med privilegier och frihet försörja, hjälpa och all gunst bevisa. Är icke det en stor nytta, som desse land av sig föda och vårt rike och fädernesland meddela?

Allt detta företalte haver oss freden skänkt och varder oss utanefter med thenna freden hemburit; inuti vårt eget regemente och land nyttar oss samma fred icke mindre, ty var vi honom behålla kunna, giver han tillfälle, the stora besvärligheter att bota, som en tid bortåt varit haver, och så ens komma till den önskelige punkt, allmogens pålagor och tungor att kunna lindra, vilket icke förr uti denne fejde tid, där riket med krigsfolks betalning, gäld och skuld på det högsta haver varit bekajat, haver ske kunnat. Thenna freden giver oss lägenhet, att igen upprätta thet mycket av sig komne goda skick och lag, som förr i vårt fädernesrike varit haver och genom these långvarige krigen äre lika som bortglömt. Vår beskrevne lag och statuter äro väl goda,

men genom långlig oskick alldeles utur bruket komna. Lands-, lagmans- och häradsting hålles väl, men allmogen skipas litet rätt. Vadan kommer thet utan av olag, som går för rätt lag? Haver jag mig icke ther emot satt? Ja, så mycket möjligt, thes Gud till vittne, att jag thet gjort haver. Är icke genom patenter och goda ordningar lagen såsom av döda uppväckt? Thet visa själva avtrycken ut. Vad haver tå thes fortgång förhindrat och mig avhållit, thet jag mine rättvisa tankar icke haver i verket satt? Thet haver allenast varit ofreden som emot stått och olag styrkt haver.

Nu alldenstund Gud oss fred haver givit och sådant motstånd, som kriget mot skick och goda seder gjort, haver borttagit: therföre haver jag E. K. och Eder tillhopa förskrivit, med Edert goda råd saken nu således, vill Gud, till att före taga, att lagen och god ordning styrkt och oskick således må avskaffat varda och vi således fredens nyttighet rättlig bruka och njuta måge.

Allldenstund nu alla denna stora välgärningar, som vårt fädernesland vederfarne äro, allenast av Guds godhet och hans nådes skickelse sitt ursprung draga och härflyta, och thet vi tillika med många andre store välgärningar hava ock thenne av hans barmhärtighet handfångit, så haver jag största orsak till att säja: Tacker Herran för sin godhet och för sin under, som han gör på människiebarn, som priser honom uti för-

samblingen, roser honom inför de äldste, ty han haver uti 54 omgående år uppehållit oss uti så många oåtervändande och stadigt varande krig och farligheter, som både innan lands och utan-efter haver hotat våra sjäalars, kroppars och välstånd's fördärv, således att vi än have hans rene oförfälskade ord, vår beskrevne lag och stadgar, vår laglige frihet, obesvärade med främmandes ok och trældom. Och än ther utöver, thet han oss thenna fred och thet myckna goda som then med sig drager, haver skänkt och givit. Therföre måge vi nu med alla hedningar lova Herran och prisa honom med allt folk, ty hans nåd och sanning varar över oss i evighet.

Jag vill ock hava betackat E. K. och Eder kär-ligen, gunsteligen och nådigst, thet I alle sampt-och synnerligen have uti framledne fejde såsom gode, rättrådige och trogne Svenske män och undersåter Eder förhållit: och thet I the marg-faldige besvär, såsom thenna förledne fejde med sig haft haver, så godvilligen, hörsamligen och tåleligen have dragit och utstått, var med I haven gjort Eder loven tillfyllest och varda förty härföre utav omliggjande land och riken beroste: och jag skall sådant mot var och en i synderhet, så väl som emot alla i gemen, med allt gott, gunst och nådig benägenhet förskylla.

Desslikes och i synnerhet betackar och rosar jag ock Eder frejd, tapperhet och mandom, som sig uti detta krig hava för krigsmän bruka låtit,

thet I icke allenast Edra liv, leverne och hälsa hava oförskräckt framställt och i spelet vågat till att erhålla thenna seger och ervärva thenna freden, fosterlandet och oss alla till gagn och goda, utan ock utstått med största villighet thet omak, som den långa och farliga vägen till att draga med sig hade; hava intet heller annat än för lek aktat the farligheter, som stormar och skiärmytslor med sig haft hava, räknat lika som för vällust heta och svett, stoft och damb, regn och slagg; vinter och köld, vilken mången haver fördärvat, haven I ock med stort tålmod mången gång måst lida; mot hunger och själve naturen have I som oftast måst kämpa, för vilket allt I ock dess mera pris ären värde.

Vad kan nu vara större ära och beröm värt än thet, att jag, som Eder herre är, för sanningen skull Eder här för allgemena riksens ständer måste prisa och gott vittnesbyrd bära. Här haven I nu i händer then största Eder arbetes frukt, som är ära och beröm, then jag Eder på åtskillelige tider, tå jag Eder till manhet mot fienden och tålighet emot olägenheter uti fiendens åsyn esom oftast förmant, utlovat haver. Thesslikes måge I ock icke tvivla, det den andra delen av min loven, som är god och redelig recompens för allt sådant, nu visserlig skall följa, och att jag vill var uti sin stad så belöna, att I alle orsak hava skola, mig till att tacka och andra där

igenom måge uppväckte bliva till lika sådana dygder. Och på det att E. K. och I mågen förnimma alla thenna fredens omständier, vill Jag låta läsa dess avsked för E. K. och Eder.

Gustav II Adolfs avskedstal till stånderna den 19 maj 1630.

Enligt Ridderskapets och Adelns protokoll inkom H. Kong. M:tt uti process med Rikens Råd, och seden H. K. M:t hade sig nedsatt, uplas D. Salvius själve [riksdags]beslutet, på pergament skrivit.

Därpå betackade H. K. M:tt dem samptligen allernådigst, att de såsom trogne undersåter hade samptyckt och beviljat, vad till rikens säkerhet haver vid denne tiden fordrats; begärede ock gunsteligen, vad de sålunda beviljat, hörsambeligen och godvillegligen vele efter komma.

Seden sade ock H. K. M:t, att han nogsampt väl kan besinna, vad besvärlighet utskrivningen med sig förer. Dock likväl, när man därhos betrakter, vad nytto det med sig haver, att man med svenske män, som nu många år bortåt (dess Gudi vari lov) skett är, kriget uppå fiendens land fört och krigsens stora last uppå dem dragit haver, så att H. K. M:t igenom Guds beskydd och försyn mäktige städer och provintier förmedelst svenske krigsmän intagit och underlagt, ja och så vida igenom underhandlare, nämbeligen konungen i Frankrikes, Englands och Kurfur-

stens av Brandenburgs, så vitt tvinget fienden, att den till en sexårig stillestånd honom belevat haver; och meden H. K. M:t är nu råket uti ett besvärligere och vidlöftigere krig med Kejsaren och hans adherenter, de vele då såsom rättsinnige undersåtere icke låte falla sig besvärligt, samma utskrivning eller ock för dess förskoning en hjälp att utgiva, både därmed att förskona mandshjälpen, så frampt the något välvillige och rundelike vele kontribuere, såsom ock att underhålla det tyske främmande krigsfolket; ty därigenom kan bonden eller landsmannen behålla sina dränger och mandshjälp, så ock sittaa trygger uti sitt hus och hem, om han än liten hjälp utgiver; där dock våre granner, som själve kriget och inkvarteringerne äre underkastade, dagligen dags själve döden måste förvänta, ja och all deres förmågo till deres egen fiende och själve krigsmannen tilldela: de vele fördenskull sig såsom trogne undersåtere så härefter som här till hjälpa till att understödja H. K. M:t uti detta ny invävade kriget.

Men efter såsom lätteligen och väl förhoppe-
ligen ske pläger, att mången väl sig skall imagi-
nera och inbilla, att K. M:t sig samma krig utan
någen given orsak det uppå tager: så tager jag
Gud den aldrahögste till vetne, uti vilkens åsyn
jag nu här sitter, att jag det icke av eget bevåg
eller såsom lust till krig, utan att jag är där
till märkeligen gereitzt och förorsaket uti någre

åtskillige år, i det the Kejserische all affront hava bevist oss med våre sänningebod till Lybeck, såsom ock med deres fältmarskalk, med en real armé have adjungerat och gjort vår fiende de Påler assistance, så att var det icke hade skett, vi ett märkeligit emot dem skole have avanceret. Därtill med äre vi och av våre högtbedrängte granner, förvanter och svågrer här till admoneret, ja och av vitt avlägne konunger med högsta flit kallade att företaga detta kriget, och till det högsta att de förtryckte religionsförvanter måtte befries ifrån det Påvesche oket; vilket vi förhoppes med Guds nåde skall kunna ske.

Seden valedicerede H. K. M. alla ständerne i gemen.

Och efter gemenligt ske plägar, att kruken bärs så länge till vattens, att hon på sidstone sönder går, så varder ock mig på sidstone gångandes, att efter som jag nu uti så många occasioner och farligheter för Sveriges rikes välfärd haver måst utgjuta och låta mitt blod, dock allt här till genom Guds nådige beskydd till livet intet skadd, ock på sidstone det låta måste; dy vill jag för min avresa och nu denne gången hava eder samtligen här när- och frånvarendes Sveriges undersåter och ständer Gud den aldrahögsta till själ, liv och all välfärd allernådigst befallet; önskandes att vi efter detta usle och mödesamme levernet efter Guds behag måge finnas

och möta varannan i det himmelska och oför-gängeliga, hos Gud oss beredda livet och glädjen. I synderhet vill jag eder av Riksen Råd den allsvåldige Gud hava befallat: önskandes av allt hjärta, att hos eder aldrig må tryta goda råd, så att I edert kall och Råds ämbete måtte förestå, att Guds ära och hans helga ord och lära oförfalskat här må vara och bliva i vårt fädernesland hos oss och våre efterkommande, seden att fred och enighet må grönska och florerä och all oevilja, oenighet och uppror må borto bliva och förtages, och att aldrig hos eder måge gode råd felas till fäderneslandens säkerhet, trygghet och fred; så ock på sidstone, att aldrig av eder efterkommende måge felas, utan tillväxa sådane personer, som riket och regementet kan vara till styrkia, rättrådighet och assistence, det jag av allt mitt hjärta vill eder hava önskat uti denna min valediction.

I lika måtto vill jag eder av Ridderskapet Gud den aldrahögsta hava innerligen befallat, önskandes, att I uti edert manlige och ridderlige uppsåt vele continuera, så att I och edre efterkommende måge härförbringa de gamle våre förfäders Göta och berömliga, vitt utspridda, odödliga nampn över hela världen, som nu en lång tid haver varit bortglömt, ja nästan av främmande förakteligit, igen måtte uppkomma och sig erfriska, så frampt de så här efter — som de uti min varende regementstid sig hava manligen för-

hållit och oförtrutne haft ospart liv och blod, där med I have låtit påskina eder vara av de framfarne Göters ätt och efterkommande, som hava underlagt sig nästan hele världen och många konungariket sig underkuvat och många hundrade år regerat — ännu ytterligare för fäderneslandet uti krig velen bruka låta, därmed förvärvades ett odödligt namn, av konungar och regenter respekteras, ja och med gods och gårdar beneficeras, så att de deres adelige stånd med reputas måge utföra; det vi dem härmed vele hava önskat och valedicerat.

Eder av det Andelige ståndet, vill jag härmed ock valedicera och förmant hava, att I beflite eder om enighet, såsom ock förmana och tillhålla edre åhörare, vilkas hjärta I hava uti edert våld, till att vrida och vrängia det, vart eder löster, att de äre deres överhet trogne och rättrådige och utgöra deres plikt med hörsamhet och godo, styrkiandes dem till enighet och samdräktighet, och att de icke låte sig förföra av en hop onda människor. Och skole I icke allenast förmana och tillhålla dem där till, utan I skole ock själve föregå dem med ostraffelig och oförargelig exempel, så att de icke allenest av eder lärdom och förmaning utan av edert leverne förhålle sig skickelige och rolige, och i synderhet skole I för all ting vakta eder för högfärd, så att där utav icke förorsakes något obestånd i riket, och i allo måtto beflita eder om all gudelighet och

vakta eder för parti: och alle tid så förestå eder åhörare, vilkes hjärta I have uti edert våld och dem kunna regera både till gott och ont, att de sig välvilligen och roligen förhålle, och utgive till Kronon och deres hosbönder, vad de helst pliktige äro. Det jag eder av hjärtat vill hava önskat.

Eder av Borgerskapet vill jag ock hava önskat, att edre små kåter måge bliva store stenhus, eder små båter stora skepp och farkoster och att oljan i eder kruker aldrig må tryta och felas, och det till en valediction.

Den Gemene man och Allmogen vill jag ock hava önskat, att deres ängiar måge grönskas, deres åkrar bära hundradefalt, så att deres ladur blive fulla, och att de i all ömnoghet måge tilltaga och växa, till att med glädje och utan suckan kunna utgöra deres plikt och rättigheter.

Och i en summa vill jag eder samptligen och var i synderhet hava Gud den allsmäktige till själ och liv allernådigst och gunsteligen hava befallat.

**Gustav III:s tal till rikets ständer
på rikssalen vid riksdagens början
den 25 juni 1771.**

Välborne, ädle och välbördige, ärevördige och
vällärde, äreborne, förståndige, välaktade,
hedervärde och redlige

gode herrar och svenske män!

Allt på denna stunden, ända intill själva rummet, jag nu innehaver, påminner både eder och mig vår gemensamma och stora förlust. Då Rikets Ständer sista gången åtskildes ifrån detta rum, lämnade de en huld och kär fader, en mild, en vördad konung, omgiven av älskade undersåter och trenne söner, vilka endast tävlade om att på värdigaste sätt ådagalägga sin vördnad och kärlek för en älskad fader och en nådig herre. Nu finnen I i hans ställe trenne faderlösa barn, vilka blanda sina tårar med edra, och vilkas sorg är av edra tårar på nytt uppväckt.

Tacksamma undersåters hjärtan äro goda konungars största belöning, och de tårar I nu fällen, äro de präktigaste äreminnen, I kunnen

uppresa, och den yppersta uppmuntran för mig att följa den väg, som så stora konungar och en kär och i alla tider saknad fader för mig banat. Detta blive för mig en påminnelse, att igenom mildhet och godhet vinna eder kärlek och förtroende!

Jag upprepar icke här, vad sig sedan eder senaste sammankomst tilldragit. Min frånvara har hindrat mig, att något till det allmänna bästa utträtta; I skolen bliva underrättade av de berättelser, som eder meddelte bliva.

Fred och lugn, vänskap och förtroende med rikets grannar och urgamla vänner, säkerhet och ro inom riket äro frukter av de mogna råd och den försiktighet, varmed riket under min frånvara blivit styrt, och vilket jag här uppenbarligen och med nöje nu erkänner.

Vad angår ämnet av eder närvarande sammankomst, det tror jag mig ej behöva upprepa. I veten vad det stora omskiftet, som sig nu tilldragit, av eder kräver; I kännen edra rättigheter: och det är just för att bevaka dem, I nu ären kallade. Jag önskar därtill eder lycka och den Högstes välsignelser; att enighet och sämja, inbördes vänskap och kärlek, näst Guds nåd, må bidraga till edra rådslags lyckliga utgång.

Född och uppfödd ibland eder, har jag allt ifrån de spädaste år lärt att älska mitt fädernesland, att anse för den största lycka att

vara svensk och den största ära att vara den förste medborgaren ibland ett fritt folk. Alla mina begär äro uppfyllda, att rikets sällhet, självständighet och ära igenom edra beslut må tillskyndas, beredas och befastas.

Att regera över ett sällt folk är min största önskan: att styra ett fritt folk högsta målet av min ärelystnad. Tron icke, gode Svenske män! att detta är blotta ord utan mening: det är det vad mitt hjärta tänker: ett hjärta brinnande av den livligaste kärlek för äran och för fäderneslandet: som är för högmodigt att lova vad det icke vill hålla, och för uppriktigt att säga vad det ej tänker.

Jag har sett flera länder, jag har lärt känna flera folkslags tänkesätt, regeringsart, seder, större och mindre välstånd. Jag har funnit, att varken oinskränkt välde, prakt och yppighet, för sträng sparsamhet eller penningeskatter utgöra lycka eller förnöjsamhet, där kärlek för fäderneslandet, där enighet saknas. Det ankommer därför på eder, att bliva det lyckligaste folk på jorden: låtom detta riksmöte bliva evärdeligen utmärkt i våra tidböcker genom uppoffrande av allt hat, alla egna avsikter för det allmännas väl. Jag skall bidraga, så mycket på min personliga del ankommer att samla tillbaka edra strödda sinnen, förena edra åtskilda hjärtan för att sluta i en lycklig stund för riket detta

riksmöte, till vars begynnelse jag önskar eder den Högstes välsignelse.

Jag förbliver eder samt och synnerligen med all kunglig nåd och ynnest välbevågen.

Gustav III:s tal till Lantmarskalken och de övriga talemännen den 28 november 1771.

Det är nu på tredje månaden, sedan jag, genom utdrag av rådsprotokollerna, gav Rikets Ständer tillkänna min åstundan, att snart se min krönings fullbordan.

Jag har med stillatigande, men ej utan oro, avbidat Rikets Ständers svar; men sedan sådane omständigheter sig företett, som i mitt sinne uppväckt den ömmaste oro, tror jag mig icke uppfylla min skyldighet ej allenast som konung utan ock som medborgare och den, som allt ifrån födseln ingått den närmaste förbindelse med fäderneslandet, om jag med kallsinnighet kunde se den ställning i vilken fäderneslandet sig nu befinner.

Ifrån den stund, då jag igenom försynens skickelse på ett så bedrövligt som oföväntat sätt blev upphöjd på svenska tronen, har min föresats varit att återställa lugn i mitt söndrade fädernesland. Mina gärningar ligga öppne för var mans ögon, och jag lämnar dem därav att döma om min uppriktighet.

I dessa tankar hälsade jag Rikets Ständer för första gången på rikssalen. Jag försäkrade dem att jag skulle, så mycket som på mig ankomme, bidra att förena deras söndrade sinnen och samla tillbaka deras åtskilda hjärtan. Jag väntade då visserligen icke, att innan riksdagens slut misshälligheter partier emellan (som oftast åtfölja fria regeringar) skulle förvandlas i skiljaktigheter stånden emellan, långt farligare både för frihet och fädernesland.

Jag har för mycken aktning för Rikets Ständer, för mycken vördnad för lagarna, för att vilja blanda mig i deras göremål: vare fjärran ifrån mig en sådan avsikt; men då faran är störst, då är ofta för mycken kallsinnighet brottslig. Ja, det är ej att vara uppfylld med en rätt kärlek för fädernesland och medborgare om man med indifferens anser de händelser, som kunna föra dem på branten av undergång.

Rörd av dessa ömma känslor har jag trots min skyldighet vara att uppkalla herr lantmarskalken och de övriga ståndens talemän att för dem yppa min oro över den skiljaktighet som nu synes emellan riksständen, vilka utgöra tillsammans Rikets Ständer. En skiljaktighet som mig ej kan vara obekant, sedan den igenom trycket i offentliga papper utkommit och uppväckt både inom och utom riket den största uppmärksamhet.

Vore ej mitt uppsåt så rent, så oskyldigt;

vore ej mitt hjärta brinnande av den ömmaste kärlek för fäderneslandets väl, självständighet, frihet och lycka, hade jag visserligen med stilla-
tigande kunnat avbida händelser och som andre konungar, mine företrädare, avvakta tillfälle att öka min makt både på frihetens och lagens bekostnad; men jag har ingått med mina under-
såter en för stor förbindelse, då jag första gången hälsade dem som Svea och Göta konung; ja, desto heligare, som han var själv-
kravd att vilja någonsin glömma den plikt, som min heder och mitt hjärta påläggga mig.

Jag vet, att konungar hava varit nog olyck-
lige att vara ansedde ej som föräldrar, vilka kunna ihopsamla sina barn, utan såsom en främmande makt med vilken de måste dag-
tinga; men jag känner hos mig sådant upp-
riktigt nit för mitt fädernesland, så avskilt från enskilda avsikter, att jag vill sätta min vinning däri att återställa på allt möjligt sätt det för-
troende emellan konung och undersåtare som fordna tider, tyvärr! hava bidragit att förlora.

Det är i dessa avsikter, som jag har redan i dag meddelt herrar rikets råd mina tankar; det är, säger jag, i dessa avsikter, som jag har velat på det ömmaste föreställa Rikets Ständer de olyckliga följder, som sig både för dem och riket kunna förete, om de ej snart förekomma och söka att hämma dessa skilj-
aktigheter, besynnerligen i en tid, då allmän

penningbrist gör en långsam riksdag tryckande för landet och då missväxt och en hotande hungersnöd samt pest och sjukdomar fordra, mer än förr, samdräktighet i rådslagen och enighet i besluten. Lycklig om jag därtill kunde bidraga, erbjuder jag min person att bliva ett föreningsband emellan Rikets Ständer, mina trogna undersåtare och medborgare. Det kommer an på dem själva, om och på vad sätt de därtill vilja nyttja min välmening.

Rikets Ständer kunna med så mycket större trygghet på min person lita, som jag redan och nu på nytt inför deras talemän försäkrar att, nöjd med vad Rikets Ständer mig förelägga, jag ej begär något enskilt för mig; men den ende i riket, vilken, född landets barn, har ej mera gemenskap med det ena ståndets intresse än det andra, är lika förknippad med hela riket och därför är den ende ovälduge i detta ämne.

Allt detta överlämnar jag i Rikets Ständers händer, till vilka jag beder herr lantmarskalken och talemännen att detta mitt yttrande berätta.

Gustav III:s tal till rikets ständer på rikssalen den 21 augusti 1772.

Välborne, adle och välbördige, ärevördige, vördige, vällärde, äreborne, förståndige, välaktade, hedervärde och redlige gode herrar och svenske män!

Uppfylld av den innerligaste bedrövelse över det tillstånd, fäderneslandet sig nu befinner uti, och tvungen att visa eder sanningen i sin fulla dag, då riket står på brädden av dess fall, bören I ej vara förundrade, om jag i dag ej emottager eder med de glada känslor, som alltid uppfyllt mitt hjärta, då I inför tronen varit församlade. Mitt hjärta kan ej förebrå mig att hava döljt något för eder. Jag har tvenne gånger tilltalat eder med all den sanning, som mitt kall krävde, med all den uppriktighet, som den rätta äran äskar. Samma uppriktighet skall nu föra mitt tal, då det framfarna måste upprepas för att kunna bota det närvarande.

Det är en bedrövlig men allmänt känd sanning, att hat och tvedräkt sönderslitit riket. Nationen har, sedan längre tider tillbaka, varit

skild genom tvenne partier, vilka delt henne, så till sägandes, i tvenne folkslag, förenade allenast att sönderslita fäderneslandet. I veten, huru denna söndring fött av sig agg, agget hämnd, hämnnden förföljelser, förföljelserna nya revolutioner, vilket änteligen blivit en periodisk sjukdom, som sargat och förnedrat hela samhället. Dessa välvningar hava skakat riket för några personers ärelystnads skull; strömmar av blod hava runnit, än av det ena partiet utgjutet, än av det andra, och folket har alltid måst bliva offer för misshälligheter, som dem föga angingo, men vilkas olyckliga följder de först och mest kände. Att befästa sitt välde har varit de rådandes enda föremål; allt har måst därefter lämpas, ofta på andra medborgares bekostnad, alltid på rikets; då lagen var tydlig, har bokstaven blivit vrängd, då han uppenbart stritt emot avsikten, har han blivit bruten; ingenting har varit heligt för en av hat och hämnd upprörd menighet, och villervallan har änteligen gått så långt, att den mening uppenbarligen blivit bekänd, att pluraliteten är över lag och hade ej annat rättesnöre än godtycke.

Således har friheten, den ädlaste av mänsklighetens rättigheter, blivit förvandlad i en olidlig aristokratisk despotism i det rådande partiets händer, som själv varit kuvat och efter godtycke fört av några få män ibland dem. Man har darrat vid tidningen av ett nytt riksmöte,

och långt ifrån att tänka huru rikets angelägenheter bäst skötas kunde, har man endast sysslösatt sig att tillskynda sitt parti pluraliteten för att vara skyddad ifrån det andra partiets laglösa tilltagsenhet och våld. Om således rikets invärtes ställning varit vådlig, huru hisklig är ej dess utrikes belägenhet. Jag blyges att därom nämna. Född svensk och en Sveriges konung, borde det vara för mig en omöjlighet att tro, det främmande avsikter kunde råda på svenska män, än mer att de nedrigaste medel därtill brukade blivit. I kännen vad jag menar, och min blygsel är för eder nog att finna, i vad nesa edra misshälligheter nedsänkt riket.

I ett sådant tillstånd fann jag riket, då efter den Högstes försyn jag emottog svenska spiran. I veten själve, att jag ej haft någon möda ospard att förena eder; jag har yrkat, så i mina tal ifrån tronen till eder som eljest, enighet och laglydnad; jag har både uppoftat det, mig enskilt kunde röra, som ock det, vilket mig som konung kunde vara kärt; inga förbindelser, inga steg har jag funnit svåra och tunga att undergå eller göra till att komma till ett för hela fäderneslandet så hälsosamt ändamål. Om det finnes någon ibland eder, som kan neka denna sanning, han stige fritt opp!

Jag hoppades, att mitt bemödande skulle rycka eder ifrån de bojor, som utländskt guld och inhemskt hat och självsvald eder ville på-

föra, samt att andra länders hiskliga efterdömen skulle för eder bliva en hotande varning; men allt har varit förgäves. I bleven förledde dels av edra anförare, dels av eder egen hämnd; alla förmurar blevo kullkastade, alla avtal brutna, självvåldet har fritt fått rasa och blivit så mycket mera tygellöst, som man haft mera bemödande att det hindra; de dygdigaste, de värdigaste, de förnämste medborgare hava blivit uppoffrade; ålderstigne, för nit och lång trohet kände ämbetsmän förklenade; hela magistrater avsatte; ja, ända intill själva folket tryckt, dess klagan ansedd för uppror, och friheten änteligen förvandlad i ett aristokratiskt ok, olideligt för var svensk man. Den Högste själv har synts förtörnad av de styrandes orättvisa. Jorden har nekat sin gröda, och en dyr tid med hunger och nöd har tryckt hela landet. Långt ifrån, att i tid tänka på bot, då jag därpå yrkade, haven I synts mer uppmärksamme att utöva eder egen hämnd än att tänka på deras hjälp, som eder befullmäktigat; och änteligen då nöden tvingat eder att taga mått för att hjälpa det nödlidande folket, har det varit nästan för sent. På sådant sätt har ett helt år tillbragts under en för landet ganska tung riksdag utan att på något sätt vara nyttig. Sedan alla mina föreställningar blivit fåfänge och allt mitt bemödande varit förgäves, har jag med sorg över mitt kära fäderneslands öde men med stilla-

tigande avvaktat, vad nationen själv skulle tänka om sina fullmäktiges gärningar både emot mig och dem. En del av nationen har burit oket med suckan och klagan, dock med stillasittande, ej vetande var räddningen vore att finnas, eller vad för medel som därtill brukas kunde. I en vrå av riket har man blivit bragt i förtvivlan, och gripit till vapen. I en sådan belägenhet, och då riket, rätta friheten och säkerheten stodo i största fara för att ej tala om mitt liv, har jag ej funnit annan utväg än, näst den Högstes bistånd, gripa till de medel, som hulptit andra frimodiga folkslag, och fordom Sverige själv under Gustav Vasas fana, ifrån ett olidligt välde och förtryck. Gud har välsignat mitt verk, och jag har sett på en gång upplivas i mitt folks sinnen det nit för fäderneslandet, som fordom brunnit i Engelbrekts och Gustav Eriksons hjärtan; allt har lupit lyckligen av, och jag har frälsat mig och riket utan en enda medborgares förfång.

I misstagen eder mycket, om I tron, att här sökes annat än frihet och lag. Jag har lovat att styra ett fritt folk; detta löfte är så mycket heligare, som det var självkravt; och det, som sig nu tilldrager, skall ej föra mig ifrån en föresats, som ej är grundad på nödvändighet, men ej på övertygelse. Långt ifrån att vidröra friheten är det endast självsvåldet jag vill avskaffa och det godtycke, med vilket riket blivit

styrt, förvandla i en ordentlig och stadgad regering, sådan, som Sveriges urgamla lag den stadgar och i mina största företrädares tid Sverige blivit styrt.

Detta är det syftemål jag endast haft i allt som nu företages: att stadga en rätt frihet, som endast kan göra eder, mine käre undersåtare, lyckliga genom säkerhet under lagen och av lagen i alla edra besittningar; genom frihet i alla lovliga näringar; genom rättvisans ovälduga skipande; genom ordnings vidmakthållande i städer och å landet; genom sorgfälligt bemödande till befrämjande av allmän välmåga; genom dess nyttjande i rolighet och frid; samt änteligen genom en ren gudsfruktans bibehållande utan skrymteri och vidskepelse.

Allt detta kan ej vinnas, utan att riket styres efter en orygglig lag, vars bokstav ej får vrängas; vilken förbinder icke allenast konung, utan ock förbinder på lika sätt ständerna; vilken ej kan hävas eller ändras utan bägges fria samtycke; vilken tillåter en för fäderneslandet nitisk konung att överlägga med ständer, utan att de anse honom som en buse, för vilken de böra räddas, och änteligen vilken sammanbinder både konung och ständer i ett gemensamt intresse, som är rikets väl.

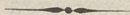
En sådan lag, lika bindande för mig som för eder, är den jag nu eder skall föreläsa låta.

I lären lätt finna, av allt vad jag nu sagt,

att långt ifrån att hava någon enskilt avsikt är allting gjort för rikets skull, och om jag varit tvungen att visa eder sanningen i sin fulla dag, har det ej varit av någon bitterhet utan blott av kärlek till edert sannskyldiga väl. Jag tvivlar därför icke, att I ej med erkänsla lären upptaga allt detta, och att I därigenom med mig lären lägga en fast och oryggelig grund till eder sannskyldiga lycksalighet och frihet.

Store och odödlige konungar hava fört den spira jag nu haver. Det vore visserligen mer än djärvt för mig att vilja på något sätt likna dem; men i nit och kärlek för eder tävlar jag med dem alla; och då I för fäderneslandet bären samma hjärta, hoppas jag att svenska namnet skall återfå den ära och den aktning, som det sig i våra förfäders tid förvärvat.

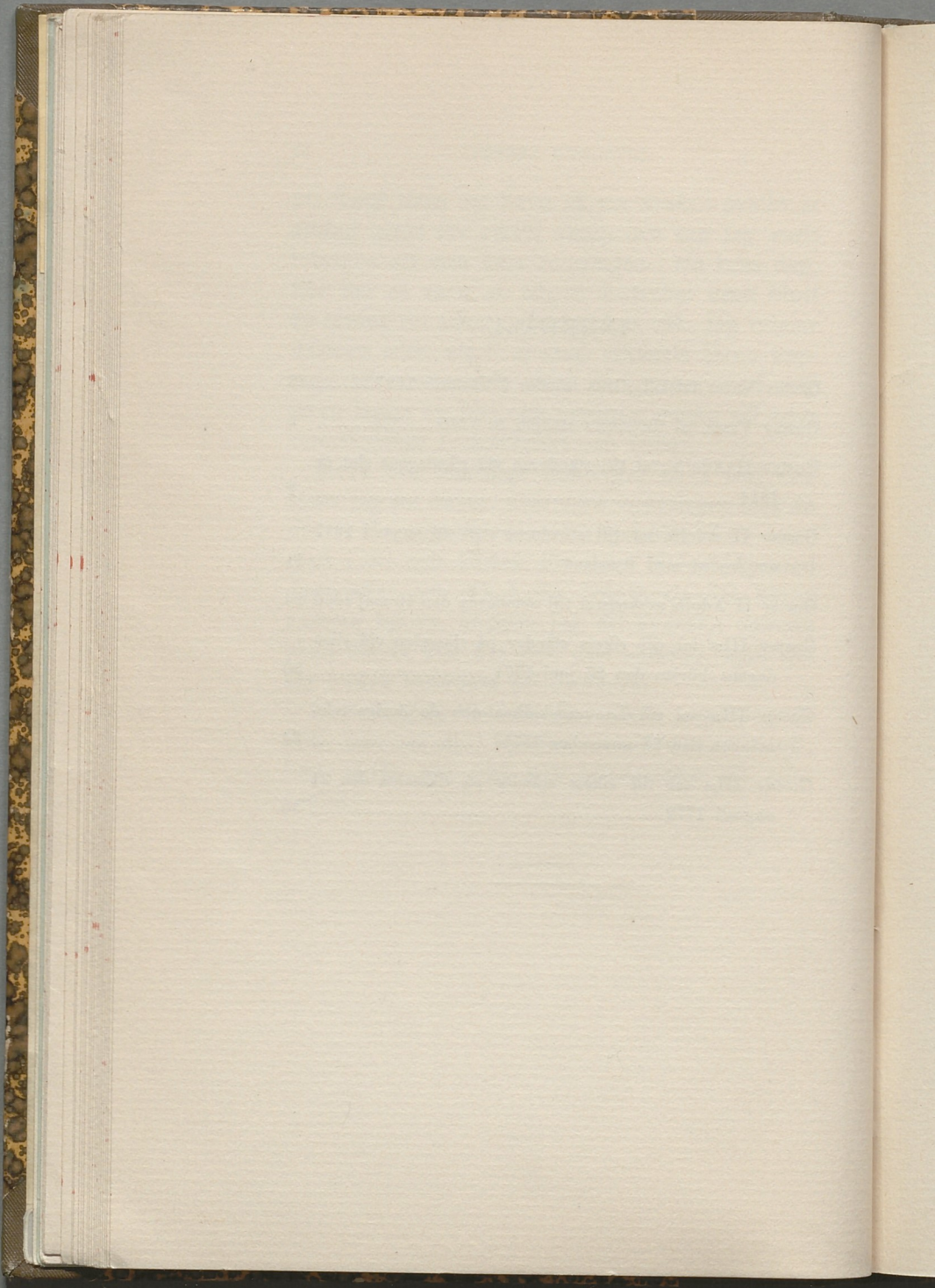
Den Högste Guden, för vilken ingenting är dolt, han ser mitt hjärtas tankar i denna stund; han sände sin nåd och välsignelse till edra beslut!

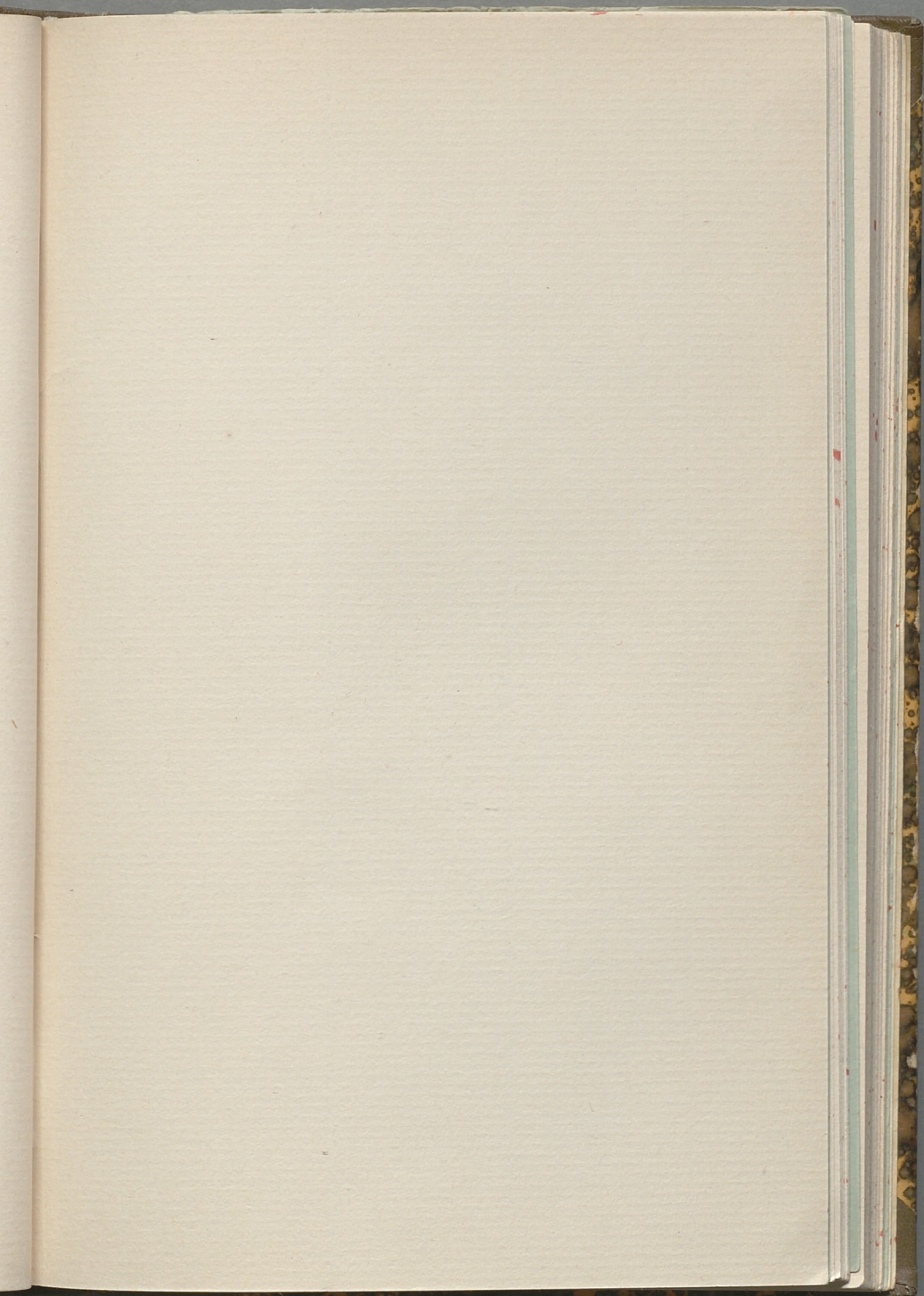

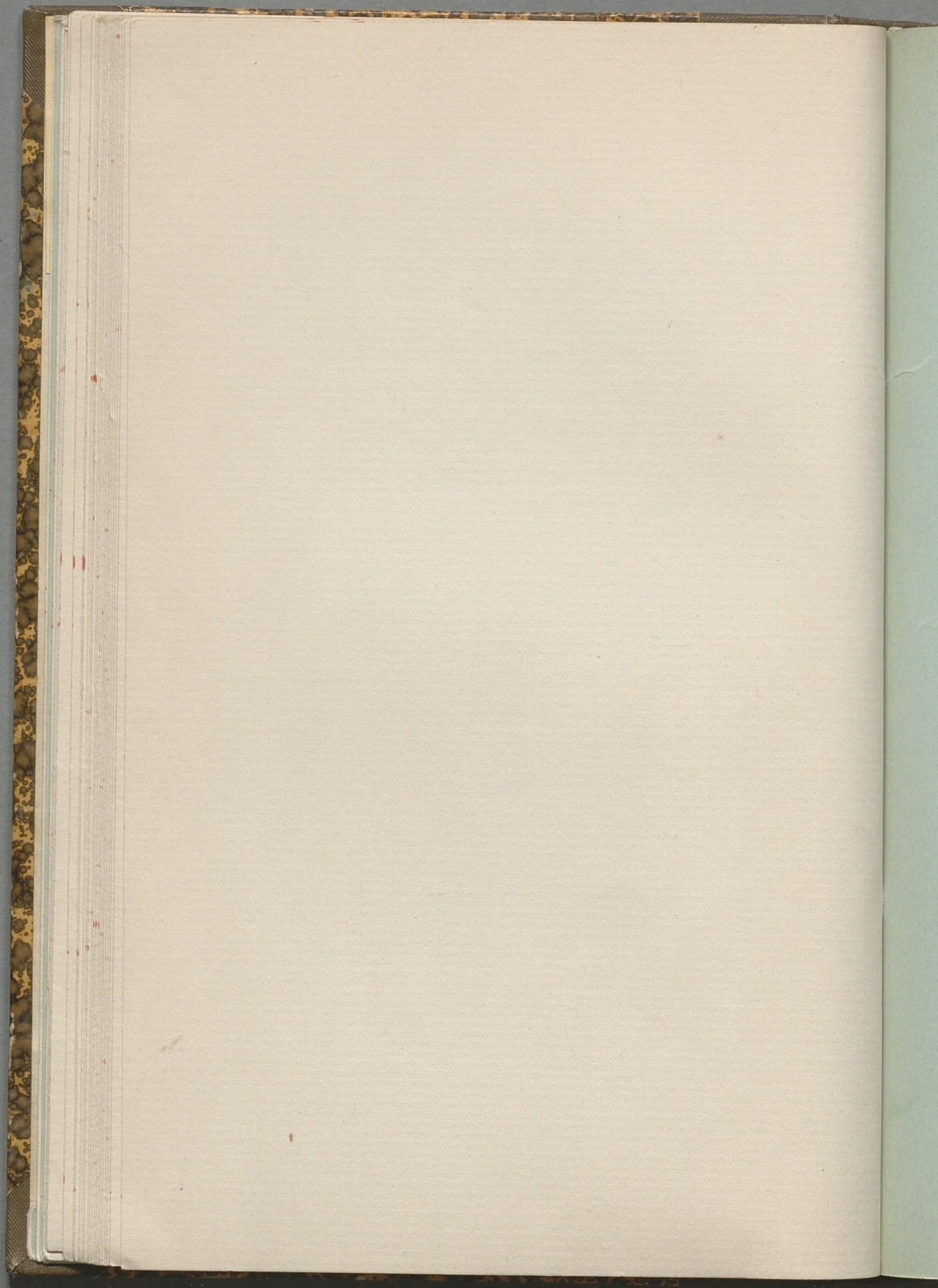
INNEHÅLL.

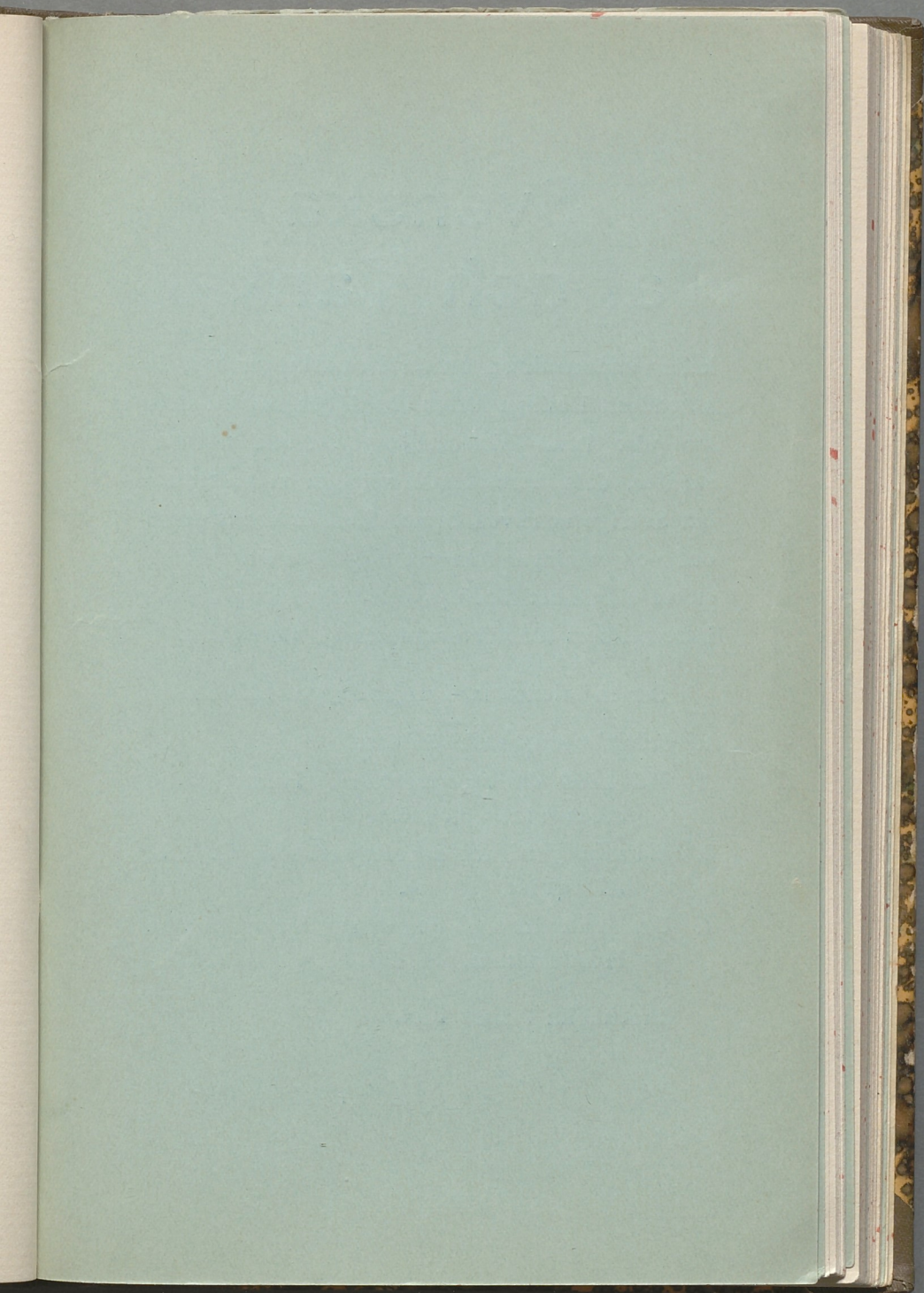
Gustav Vasas tal till rikets ständer i Västerås 1527.....	3
Gustav Vasas tal till rikets ständer år 1560	5
Gustav II Adolfs tal till ständerna vid riksdagens slut år 1614	7
Gustav II Adolfs tal till ständerna den 26 augusti 1617 om freden med Ryssland	11
Gustav II Adolfs avskedstal till ständerna den 19 maj 1630	24
Gustav III:s tal till rikets ständer på rikssalen vid riksdagens början den 25 juni 1771	30
Gustav III:s tal till Lantmarskalken och de övriga tale- männen den 28 november 1771	34
Gustav III:s tal till rikets ständer på rikssalen den 21 augusti 1772	38

Svenska Tal och Tankar

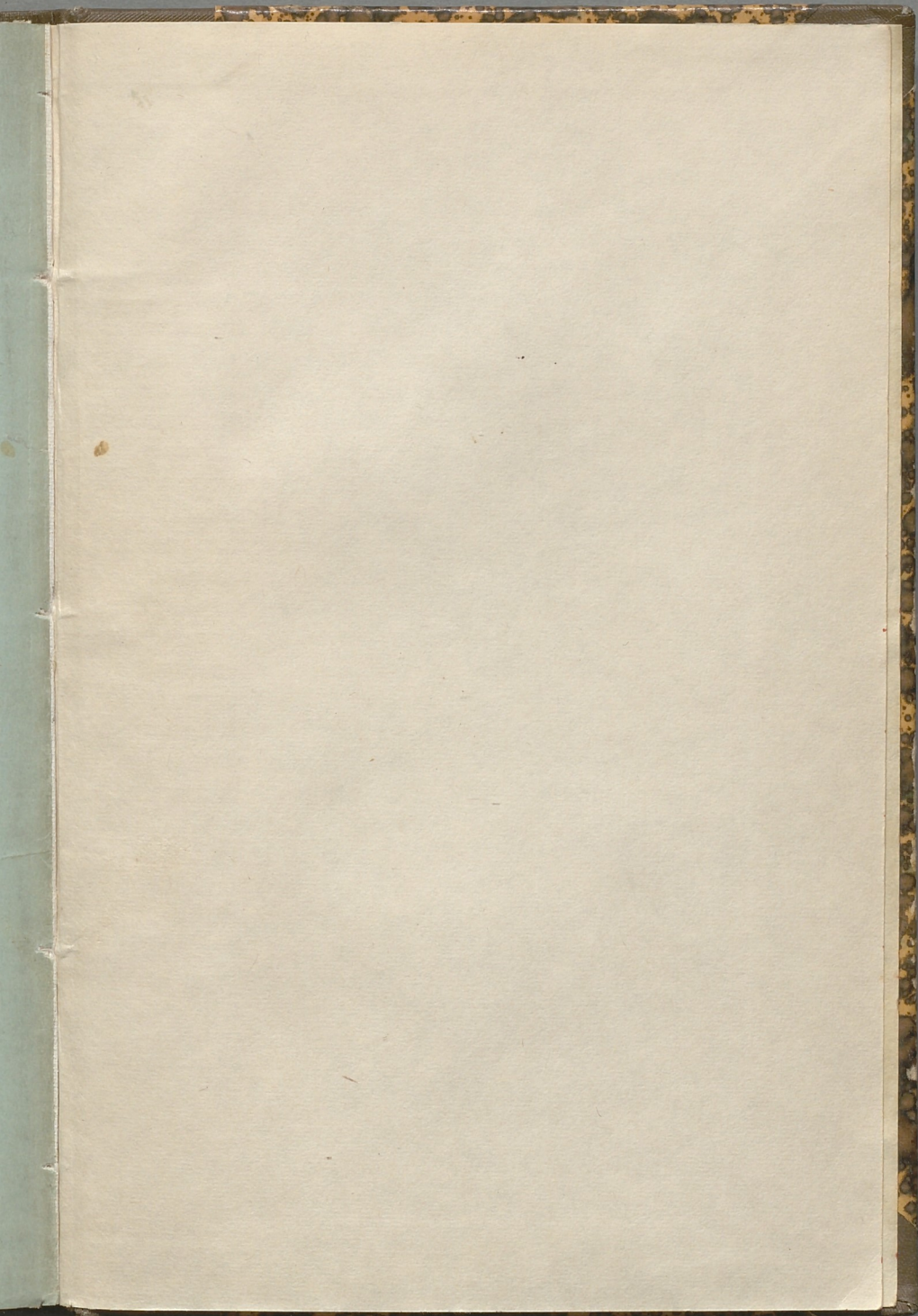
kallar undertecknad en serie småskrifter som är avsedd att i billiga häften lätt tillgängliggöra dels för vårt lands historia betydelsefulla tal och skrifter, dels framstående svenska mäns tankar om Sverige och svenskarna. Kanske kunna dessa ord och maningar från det förgångna även för en större allmänhet fördjupa och vidga det politiska intresse, som för närvarande är så vida spritt.

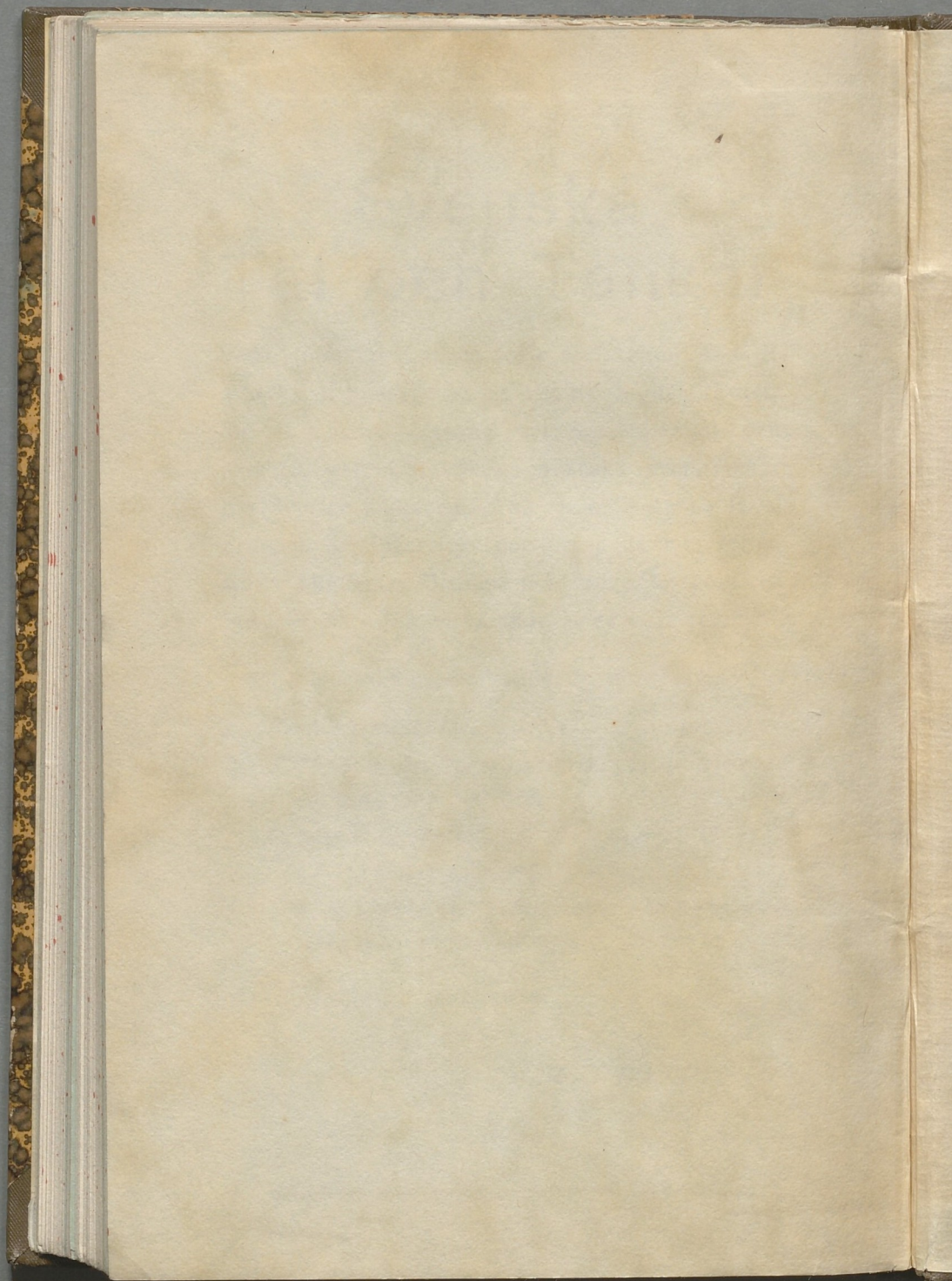
Serien inledes med följande fyra häften:

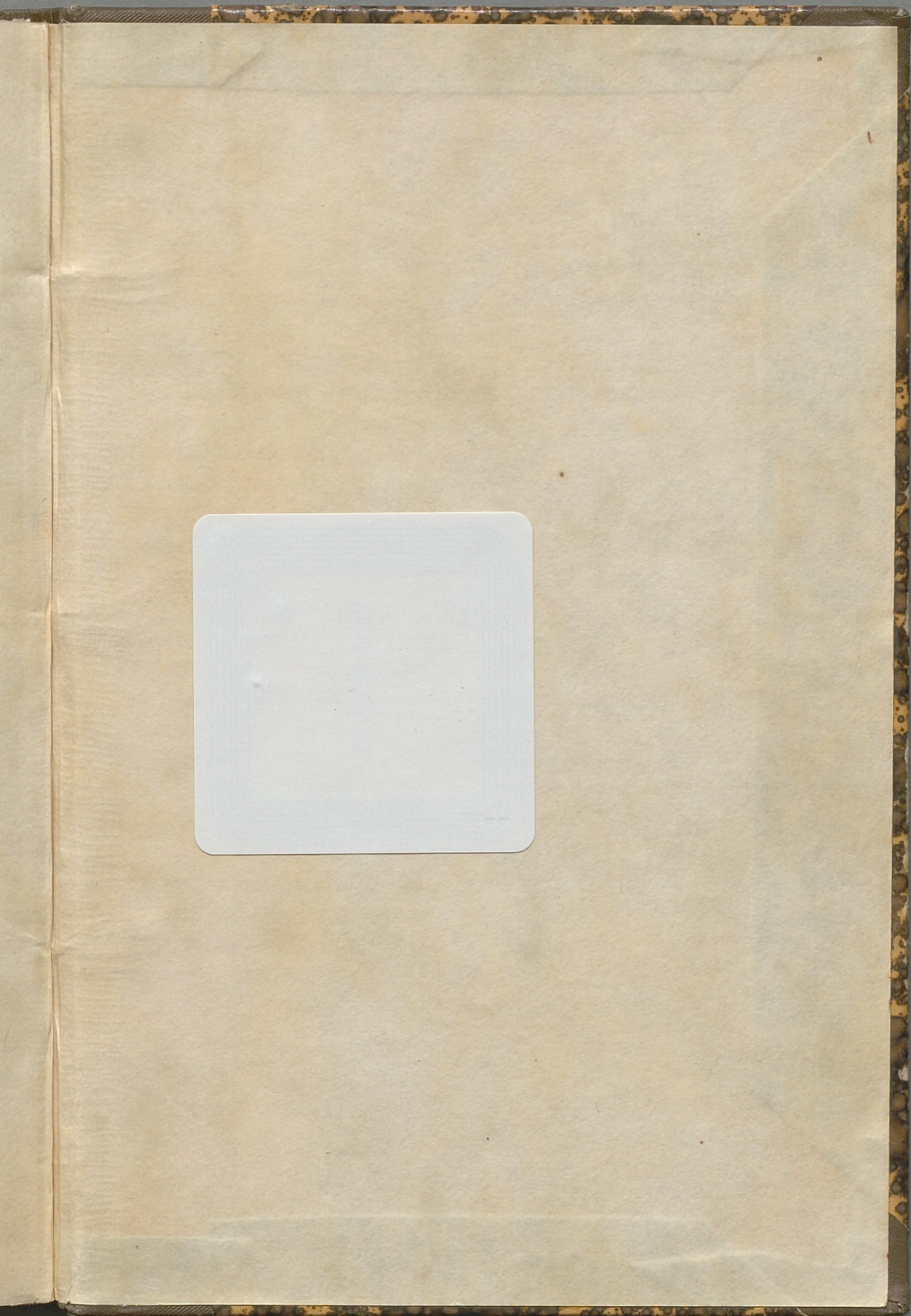
1. *Svenska kungatal.* 50 öre.
2. *Till 1809 års regeringsform.* Hans Järtas memorial. 30 öre.
3. *Svenska fattigdomens betydelse* av C. J. L. Almqvist. 50 öre.
4. *Om svenskarnas lynne* av Verner von Heidenstam. 30 öre.

Stockholm i mars 1914.

ALBERT BONNIER.

Kungl. biblioteket, Stockholm

50001

000 313 775 7

www.books2ebooks.eu